

Beslut om bildande av naturreservatet Gunniltorp i Tidaholms kommun

Innehåll

Beslut
Syfte
Föreskrifter
Uppgifter om naturreservatet
Beskrivning av naturreservatet
Planeringsbakgrund
Skälen för Länsstyrelsens beslut
Ärendets handläggning
Upplysningar
Kungörelse
Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta
Bilaga 2. Översiktskarta
Bilaga 3. Skötselplan med bilagor
Bilaga 4. Sakägarförteckning
Bilaga 5. Hur man överklagar
Bilaga 6. Sändlista

Beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att det område, som avgränsats på karta i bilaga 1 förklaras som naturreservat. Naturreservatets gränser utmärks i fält.

Namnet skall vara **Naturreservatet Gunniltorp**.

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd (1998:1252), fastställer Länsstyrelsen skötselplan i bilaga 3.

Länsstyrelsens beslut om skydd för landskapsbild på Plantaberget, enligt Naturvårdslagen § 19, den 31 mars 1969, dnr 16-19-009, upphävs inom de delar som berörs av naturreservatet, när föreliggande beslut vunnit laga kraft.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- ?? bevara en åldrig, lövdominerad brantskog med stort inslag av ädellövträd, rik på gamla träd och död ved som ger goda förutsättningar för en artrik och krävande flora och fauna,
- ?? i anslutning till brantskogen bevara och utveckla en mosaik av betade lövskogs- och hagmarkspartier med varierande öppenhet, med arter typiska för naturliga gräsmarker i de öppnare delarna och samtidigt med god tillgång på gamla, grova träd och död ved i såväl solbelysta som mer beskuggade lägen,
- ?? bevara inom området förekommande naturtyper och/ eller arter som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd.

Syftet skall tryggas genom att:

- ?? brantskogen lämnas till i huvudsak fri utveckling, förutom att eventuell inträngande gran röjs bort
- ?? övriga delar av naturreservatet betas med i första hand nötboskap och betet vid behov kompletteras med röjningar och gallringar som inriktas på att främja en kontinuerlig tillgång på gamla, grova träd

Föreskrifter för naturreservatet

För att uppnå syftet med naturreservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 3 och 21 §§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Vård och förvaltning skall bedrivas i enlighet med upprättad skötselplan, bilaga 3.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Förutom föreskrifter och förbud enligt andra författningar är det förbjudet att:

1. Avverka, gallra, röja, plantera eller så träd eller buskar eller utföra annan skogsvårdande åtgärd.
2. Ta bort, upparbeta eller skada liggande eller stående döda träd eller vindfällan och toppbrott.
3. Dika, skyddsrika, rensa diken, kulvertera dike, lägga igen dike, dämma eller utföra någon annan åtgärd som påverkar områdets hydrologiska förhållanden. Nödvändiga åtgärder för att sköta/underhålla vattentäkten i delområde 13 är dock tillåtna om de sker i samråd med Länsstyrelsen.
4. Spränga, borra, schakta, gräva, bedriva täkt eller mineralbrytning av något slag, ej heller husbehovstäkt av grus eller torv.
5. Utföra markberedande åtgärder, tippa eller fylla ut med massor, sopor eller dylikt.
6. Anordna upplag. Upplag av virke inom det område som omfattas av servitut på Gunniltorp 1:12 kan dock fortgå enligt de riktlinjer som gäller för servitutet.
7. Anlägga eller förändra skogsbilväg, bruksväg eller annan väg.
8. Framföra motordrivet fordon. Förbudet gäller inte för den äldre körväg som löper genom Kungslena 14:15 och är den enda förbindelsen från gården med gårdens skogsskiften uppe på bergsplatån
9. Uppföra byggnad, mast, antenn eller liknande anläggning eller dra fram ny mark- eller luftledning.
10. Anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförbar anläggning.
11. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalka eller tillföra naturliga eller kemiska växtnäringsämnen.
12. Inplantera växt- eller djurarter.

Det är inte tillåtet att utan Länsstyrelsens tillstånd

13. Anlägga ridväg, stig eller parkeringsplats.
14. Stödutfodra.
15. Hålla hästar eller getter på bete.
16. Uppföra älgstorn, gömsle eller liknande konstruktion för jakt eller annat friluftsliv.

Åtgärder som anges i den till detta beslut hörande skötselplan får utföras, av naturvårdsförvaltaren eller av den som naturvårdsförvaltaren utser, utan hinder av föreskrifterna.

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång samt 3§ förordningen (1998:1252) om områdesskydd gällande förvaltning av naturreservatet

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas att tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med naturreservatet.

1. Utmärkning av naturreservatet.
2. Uppsättning av informationstavla och anläggning av parkeringsplats på plats enligt skötselplanekarta.
3. Vegetationsröjning, markbearbetning, beskärning, hamling, gallring och avverkning av träd, buskar och sly,
4. Att död ved lämnas.
5. Att området nedanför brantskogen hävdas med bete.
6. Undersökningar av flora och fauna, samt av mark- och vattenförhållanden.

Utfallande virke i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter och skötselplan, tillfaller naturreservatets förvaltare.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter:

1. Förvaltare är Länsstyrelsen Västra Götalands län. Förvaltningen skall ske i samverkan med berörda markägare.
2. Naturreservatet utmärks genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
3. Förvaltningen bedrivs enligt skötselplan som fastställs av Länsstyrelsen, bilaga 3. Skötselplanen skall ligga till grund för naturreservatets skötsel och skall vid uppkommande behov revideras.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar är det förbjudet att:

1. Skada döda liggande eller stående träd eller vindfällen eller bryta torra grenar eller kvistar.
2. Framföra fordon.
3. Elda.

Det är inte tillåtet att utan Länsstyrelsens tillstånd

4. Fånga eller samla in ryggradslösa djur.
5. Plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar med undantag för matsvamp.
6. Gräva upp växter eller växtdelar.
7. Anordna läger, tävlingar eller liknande arrangemang.

Med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken kan Länsstyrelsen i särskilda fall medge undantag från meddelade föreskrifter.

D. Annan lagstiftning som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet skall uppnås.

För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd enligt 7 kap 28 a § MB. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om villkoren i 7 kap 28 b § MB är uppfyllda, eller om regeringen har gett tillåtelse och villkoren i 7 kap 29 § MB är uppfyllda.

Verksamheter vilka kräver dispens eller tillstånd från någon av föreskrifterna i detta beslut förutsätter ofta prövning enligt andra lagrum i miljöbalken för att kunna utföras. Exempel på sådan prövning kan vara tillstånd eller anmälan för miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap miljöbalken eller tillstånd till markavvattning eller annan vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken. Även tillstånd enligt annan lagstiftning kan vara aktuell, t.ex. bygglov enligt Plan- och bygglagen eller tillstånd enligt Väglagen. Terrängkörningslagen innehåller vissa förbud mot körning i terräng.

Administrativa data

Namn:	Naturreservatet Gunniltorp
Objektnummer:	16-99-054
Kommun:	Tidaholm
Län:	Västra Götalands län
Natura 2000-beteckning:	SE0540167
Lägesbeskrivning:	3 km sydväst om Kungslena, 15 km nordost om Falköping
Socken:	Kungslena
Topografisk karta:	8D Skara SO
Ekonomisk karta:	8D 1f, 08D 1g
Naturgeografisk region:	Götalands centrala slättbygder; Falbygden (22b)
Fastigheter och ägare:	Se sakägarförteckning, bilaga 4
Areal:	38,6 ha
Förvaltare:	Länsstyrelsen Västra Götaland

Beskrivning av naturreservatet

Naturvärden

Plantabergets östsluttning är bitvis mycket brant och bevuxen med en lövdominerad, delvis åldrig skog som innehåller gamla grova träd och död ved. Till följd av kraftig lutning blir brantskogar som denna rikare på död ved än

skogar på plan mark. Detta tillsammans med rikedom på stenblock och en rik jordmån ger förutsättningar för många organismer som missgynnas i landskapet i övrigt. Här finns en rik lundflora, en värdefull epifytisk lavflora, en särdeles intressant mossflora i branter och på block och en mycket artrik svampflora. Intressanta arter som finns förhållandevis rikligt är lunglav *Lobaria pulmonaria* och mörk baronmossa *Anomodon rugelii*. Bland de sällsynta svamparna kan särskilt nämnas grenticka *Polyporus umbellatus* och tårkragskivling *Stropharia albocrenulata*.

Ovanför sluttningen finns en välbetad björkdominerad betesmark. I sluttningens nedre delar där marken planar ut är betespåverkan också påtaglig. Trädsiktet som till stor del består av asp, björk och ek varierar i täthet, delar har karaktär av betad skog medan andra partier är halvöppna eller nästan trädlösa. Genom naturreservatets låglänta delar rinner en liten bäck som delvis omges av en betad alsumpskog. (Uppe på platån finns också en betad blandskog dominerad av gran och björk.)

Området har som helhet en mycket omväxlande lövskogs- och betesmarks-miljö med lång kontinuitet. De varierande ljusförhållandena och den skiftande sammansättningen på trädbestånden innebär att det finns förutsättningar för en stor artrikedom bland insekter, marksvampar, kärlväxter och andra arter knutna till lövskog och till öppna eller halvöppna betesmarker.

Friluftsliv

Reservatets branta, blockrika del är relativt svårtillgänglig och sannolikt slitagekänslig, medan den nedre, flackare delen kan vara attraktiv att promenera i liksom de betade hagmarkerna ovanför branten.

Planeringsbakgrund

Befintliga skyddsförordnanden

Reservatet ligger inom område där Länsstyrelsen i beslut 1969-03-31 förordnat om skydd för landskapsbilden. Landskapsbildsskyddet innebär att framdragande av luftledning eller nybyggnad inte får ske utan Länsstyrelsens tillstånd. Naturreservatsbeslutet kommer inte i konflikt med det gällande landskapsbildsskyddet.

Riksintressen

Beslutet är i god överensstämmelse med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden i 3 och 4 kap. miljöbalken. Naturreservatet ligger inom område av riksintresse för naturvården (NRO14108 enligt Naturvårdsverkets beslut 2000-02-07) och för kulturmiljövården (R100 enligt Riksantikvarieämbetets beslut 1996-08-27). Båda riksintressena tillgodoses genom naturreservatsbeslutet.

Kommunal planering

Beslutet är i god överensstämmelse med intentionerna i Tidaholms kommuns översiktsplan antagen 1991-06-17. För de berörda riksintresseområdena rekommenderas i översiktsplanen (s 99-100, 109-110) att lövskog bör bevaras, att fortsatt bete av skogar och hagar bör uppmuntras och att utdikning av våtmarker bör undvikas.

Internationella åtaganden

Regeringen har redovisat området till EG-kommissionen enligt rådets direktiv 92/43 EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (Gunniltorp, *sitecode SE0540167*). naturreservatet syftar bl.a. till att följa upp det ansvar som Sverige därmed åtagit sig att bibehålla gynnsam bevarandestatus för Natura 2000-områdets naturvärden.

Skälen för Länsstyrelsens beslut*Bevarandevärden, behov och förutsättningar*

Naturreservatet Gunniltorp ligger i Falbygden på Plantabergets östsluttning. Landskapet karakteriseras av växlingen mellan mjukt böljande odlingsmarker och markerade platåberg. Skogen och naturbetesmarkerna i Gunniltorp har lång kontinuitet och är goda exempel på platåbergens lövbrantskogar och därtill knutna naturbetesmarker. I lövbrantskogen finns det rikligt med block, ädellövträd, gamla grova träd, och död ved, vilka skapar en divers struktur med goda livsbetingelser för skyddsvärd flora och fauna. Här finns en rik lundflora, en värdefull epifytisk lavflora, en särdeles intressant mossflora och en mycket artrik svampflora. Exempelvis är mörk baronmossa *Anomodon rugelii* vanlig. Den är något av ett adelsmärke för platåbergssluttningarna men har i övrigt mycket få lokaler i landet. Vidare har över 200 svamparter noterats i branterna, till exempel grenticka *Polyporus umbellatus* och tårkragskivling *Stropharia albocrenulata*, båda endast funna på ett fåtal platser i Syd- och Mellansverige.

Västgötabergets brantskogar har i flera olika sammanhang lyfts fram som värdefulla och skyddsvärda också i ett nationellt perspektiv. Skogen vid Gunniltorp är med sin form-, struktur, och artrikedom en god representant för dessa brantskogar och utgör ett av flera värdefulla lövbestånd i regionen. Endast en liten andel och små fragment av tidigare lövskogar och naturbetesmarker återstår vilket har medfört att många arter knutna till dessa miljöer är hårt tillbakaträngda. Naturreservatet Gunniltorp är ett led i arbetet med att säkerställa livsmiljöer för dessa arter.

Livsmiljöernas kontinuitet, närheten till andra liknande miljöer och den jämförelsevis oexploaterade omgivningen ger goda ekologiska förutsättningar för ett hållbart skydd

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålen skyddsvärd skogsmark enligt Levande skogar delmål 12.1, och ängs- och betesmark enligt Ett rikt odlingslandskap delmål 13.1.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturresept. Föreskrifterna är anpassade till naturreseptets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § MB finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreseptbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

Ärendets handläggning

Lövskogen vid Gunniltorp föreslogs till nätverket Natura 2000 enligt EUs habitatdirektiv i december 1998. De begränsningar i markanvändningen som följer av att området föreslogs innebar att Länsstyrelsen bedömde att området borde skyddas som naturresept. Vid senare kompletterande fältbesök i området har ytterligare några markområden med höga naturvärden tagits med inom det planerade naturreseptet. Länsstyrelsen initierade naturreseptbildningen under 2001, och har efter det tagit fram förslag till beslut och skötselplan för naturreseptet.

Förslaget till beslut om naturresept och skötselplanen för naturreseptet har remitterats till Tidaholms kommun, Skogsvårdsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökningar. Naturvårdsverket har inte fått förslaget på remiss i enlighet med verkets skrivelse den 30 januari 2002, dnr 312-1065-02. Åke Persson, som representerar delägarna i samfälligheten Kungslena S1 och S2, samt Nils-Åke Börjesson, Bengt Karlsson, Karl-Erik Ahlström, Börje Gustafsson har, som berörda mark- och sakägare, samtidigt förelagts att inkomma med eventuella synpunkter på förslaget. Vidare har Skaraborgs naturskyddsförening, Tidaholms naturskyddsförening, Västgötabergens svampklubb och Västergötlands ornitologiska förening fått förslaget för kännedom och eventuellt yttrande.

SGU och Tidaholms kommun har inkommit med yttranden. SGU tillstyrker bildandet av naturresept Gunniltorp. Tidaholms kommun ser mycket posi-

tivt på naturreservatsbildningen och har inget att invända mot föreslagna föreskrifter för naturreservatet, dess avgränsning eller förslaget till skötselplan.

Området har säkrats genom intrångsersättningar till berörda mark- och sakägare. Nyttjanderättsavtal har upprättats gällande parkeringsplats.

Upplysningar

Undantag och upphävande

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken medge undantag från meddelade föreskrifter. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva detta beslut.

Ansvarsfördelning vid insektsangrepp eller liknande

Vindfällan och stormskadad skog inom naturreservatet skall, då det inte strider mot skötselplanen, lämnas utan åtgärd. Det ansvar som markägaren har enligt 29 § skogsvårdslagen kommer efternaturreservatsbildningen att vara statens ansvar.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i Västgötabladet, Skaraborgs Allehanda och Skaraborgsbygden. Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörandet i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet), se bilaga 5.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Naturvårdshandläggare Maria Thorell har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg och sakansvarig Tord Wennerblom, antikvarie Lars Jacobzon, länsarkitekt Jens Rasmussen, och länsjurist Göran Fjellman.

Göran Bengtsson

Maria Thorell